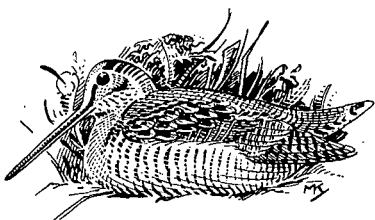
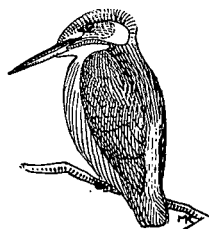

Kauwtjes die ook al profiteren van de holle bomen; gemiddeld werden per teldag 22 ex. waargenomen. De Vlaamse gaaien waren zowel in 1971 als in 1972 het talrijkst in maart.

Van 1950 tot en met 1952 observeerde H. R. Dolfien het terrein; na elke wandeling noteerde hij globaal het aantal waargenomen individuen. Bij verschillende soorten liggen zijn cijfers hoger dan die van 20 jaar later, b.v. bij Waterhoen en Wielewaal. Enkele soorten werden genoteerd die door ons nog niet zijn waargenomen: IJsvogel (5 maal 1 ex.), Houtsnip (1 maal 2 ex.), Kleine bonte specht (1 maal 1 ex.), maar in het algemeen is er toch geen sprake van een significante vóór- of achteruitgang. Als merkwaardigheid mag zeker nog vermeld worden dat de afdeling Veendam in 1971 in of bij het bos een Hop en een Visarend zag.

Houtsnip

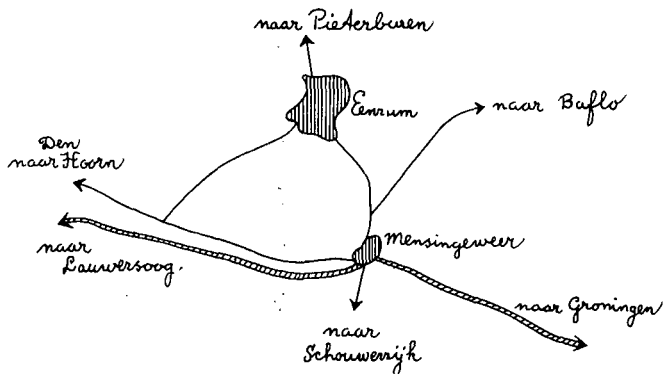
IJsvogel

Een bezoek aan het Slochterbos is dus zeker de moeite waard, onverschillig in welke maand. Toegangskaarten zijn verkrijgbaar tegenover de ingang van het bos. Wie er in de zomermaanden heen wil, doet verstandig, zich te wapenen met middelen tegen muggebeten, want de vijvers en sloten in het bos vormen blijkbaar een ideale kweekplaats voor het kroost van deze insecten!

Adres van de schrijver:

H. R. Dolfien

Een wegberm
op
de Groninger klei

Als uitgangspunt voor een excursie ligt de stad Groningen wel erg geschikt. Naar het zuiden is men snel in Drente met zijn heidevelden, bossen, houtwallen en beekdalen en naar het noorden gaande komt men op de Groninger klei, waar nog ruime vergezichten zijn met grote boerderijen, omzoomd door hoog opgaand geboomte.

Elk jaar organiseert de afdeling Groningen wel een excursie naar dit laatstgenoemde gebied, bij voorkeur in de tijd dat de Blauwe en de Gele morgenster in bloei staan, in het begin van de maand juni. Beide soorten komen hier nog op enkele plaatsen langs de wegen voor en hieruit blijkt weer eens dat zo'n wegberm een belangrijke functie vervult als toevluchtsoord voor onze flora.

We wandelen dan vanaf Mensingeweer eerst naar Den Hoorn over de Abelstokstertil en verder langs de Hoornsterweg naar Eenrum. In april al kan men er de bladrozetten vinden van de Morgensterren, maar goed opletten is nodig, omdat het smalle blad veel lijkt op het gras waartussen het groeit. Het blad van de Morgenster heeft echter in het midden een witte streep, onderaan breed en naar de top smaller. Dat komt, doordat er een luchtholte zit tussen de opperhuid en het verdere bladweefsel. Daardoor lijken de rozetten onderin geheel wit en dat valt tussen het gras toch wel op.

In de aprilmaand komen de eerste voorjaarsplanten in bloei, zoals Speenkruid en Klein hoefblad. De laatste voorlopig alleen maar met bruinachtig geschubde bloemstengels. Langs de slootkanten bloeien dan nog de wilgen en de Es heeft paarse bloeipropen. De elzen hebben in april hun mannelijke katjes al weer laten vallen en beginnen bladeren te krijgen. Op ruige plekjes onderin de wal bij de sloot, aan de voet van enkele forse elzen, zingt een Winterkoninkje luid zijn lied.

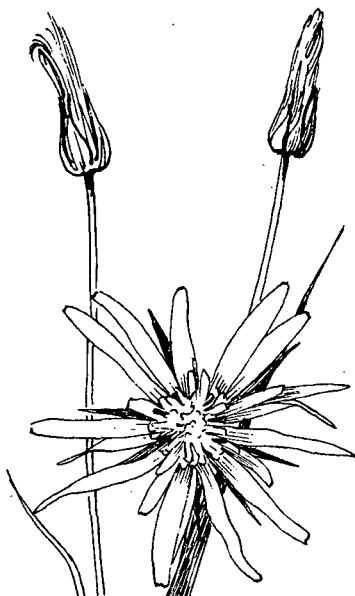
In mei vinden we overal in de wegberm veel bloeiende Pinksterbloemen, Paardebloemen en Madeliefjes. Aan de kanten van het water groeit de Smeewortel met verschillende kleuren bloemen, en het Harig wilgenroosje is hier rijk vertegenwoordigd. Dat worden straks planten van meer dan een meter hoog met mooie, wel twee centimeter grote, rose bloemen, die niet zoals bij het Gewone wilgenroosje in een spitse tros staan, maar verspreid langs de stengel. De Haagwinde met zijn grote, witte kelken maakt een dankbaar gebruik van zijn stevige buurman en klimt er in de zomer tegenop.

Algemene planten zoals Scherpe en Kruipende boterbloem, Smalle en Grote weegbree, Hondsdraf, Witte dovenetel, Veldzuring, Rode klaver, Gewone hoornbloem, Gewone ereprijs en Zilverschoon nemen genoeg met alle mogelijke milieu-omstandigheden en zijn ook hier dus wel te vinden. Van de grassoorten noem ik Frans raaigras, Kropaar, Beemdlangbloem, Engels raaigras, Kweek, Ruw beemdgras en het aardige Kamgras met zijn sierlijk gevormde kafjes.

Uit de familie der schermbloemigen treffen we behalve het Fluitekruid nog de Wilde peen, de Bereklaauw, de Engelwortel en de Pastinaak aan. De laatste krijgt gele bloemen en valt meteen duidelijk op, doordat de andere wit zijn. Pastinaak houdt vooral van zuidhellingen met dus veel zon. Op dergelijke plekjes groeit hier op de bermen van de zavelgrond ook nog al eens de Cichorei met zijn prachtige, blauwe lintbloemen. Deze composiet wordt gekweekt als leverancier van witlof. De bloemen vertonen bij het openen en sluiten een zekere regelmaat, zoals we dat ook heel mooi kunnen zien bij de Blauwe morgenster. Die bloeit 's morgens en gaat 's middags weer dicht.

Aan het begin van de weg Den Hoorn - Eenrum staat een rijtje Meidoorns, die in de bloeitijd het landschap sieren. We treffen deze struiken op veel plaatsen in de wegbermen aan en dat is niet alleen plezierig voor ons, maar ook voor allerlei vogelsoorten, die hier voedsel vinden en een veilige schuilplaats. De Merel bouwt er graag zijn nest en in de herfst fourageren er Koperwieken en Kramsvogels. In de struiken langs de berm kunnen we nog verschillende andere zangers zien en beluisteren. De Grasmus is er vrij algemeen, hier en daar zie je er Kneutjes en Vinken en een enkele maal de Bosrietzanger. Maar dat is dan wel een buitenkansje. De Geelgors is helaas verdwenen, terwijl die jaren geleden nog algemeen was; de Grauwe gors heb ik ook al in lange tijd niet meer gezien.

Langs de weg van Eenrum naar Baflo groeit vooral de Gele morgenster. Als wij er begin mei langs komen, blijkt dat talrijke planten zijn aangetast door een schimmelziekte.

Gele morgenster

Aantasting
door Morgensterbrand

J. Mart. Duiven stelde vast, dat het hier de Morgensterbrand (*Ustilago tragopogonis* Pers.) betreft. De zieke planten worden niet hoger dan 25 cm en krijgen geen bloemen. Alle bloemknoppen zitten vol met de donkergekleurde brandsporen en de lintbloempjes ontwikkelen zich niet. De bladeren zijn aan de toppen omgekruld en blijven smal en kort. Ook de Morgensterren echter, die wel goede knoppen vormen en geen brandsporen hebben, zijn duidelijk niet geheel gezond. Ik heb deze ziekte nog niet eerder aangetroffen. Alle Blauwe morgensterren bij Mensingeweer en langs de weg Den Hoorn - Eenrum zijn gelukkig niet aangetast en gedijen kennelijk uitstekend. Helaas vinden we veel minder exemplaren dan in voorgaande jaren. Het is te hopen, dat de achteruitgang tijdelijk is, want we zouden de beide Morgensterren in deze wegbermen niet graag missen.

Tekening: M. J. Ch. Kolvoort

Adres van de schrijver:

Mededeling van de Redactie

Met dit nummer van Natura is de jaargang 1972 compleet. In december ontvangt u de 'Reis- en Kampeergids' met alle desbetreffende plannen voor het komende jaar, waarna de volgende Natura medio januari uitkomt.

De redactie zegt allen, die aan de jaargang 1972 meewerkten, hiervoor hartelijk dank, in het bijzonder ook het echtpaar Booy-Hietink en de heer Kolvoort, die weer vaak voor illustratiemateriaal zorgden.

De kopijvoorraad was dit jaar, afgezien van het begin hiervan, bevredigend, maar hierbij moet bedacht worden, dat er diverse gewestelijke nummers uitkwamen waarvoor verschillende auteurs zich speciaal inzetten. Nu vrijwel alle gewesten een nummer hebben bijgedragen, zijn er voor 1973 nog maar twee dergelijke Natura's te wachten. De redactie doet dus hiermede een beroep op allen, die menen te kunnen bijdragen tot een lezenswaardige jaargang 1973. Zouden ook een aantal dames-leden niet eens de pen ter hand kunnen nemen? Een bijdrage van die zijde komt veel te zelden voor! Mocht het schorten aan geschikt illustratiemateriaal, dan kan hierin als regel van redaktiewege wel worden voorzien.